

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Звіт про результати відрядження делегації України на 8-му Конференцію Європейських міністрів, відповідальних за соціальну безпеку, на тему: «Включення трудової міграції до системи соціальної безпеки європейських країн», яка відбулась 22-23 травня 2002 р. у м. Братислава, Словачька республіка. ЦДАВО України (Центр. держ. архів вищ. органів влади та упр. України). Ф. 2. Оп. 21. Спр. 270. Арк. 48.
2. Частина до виступу Генерального прокурора України на засіданні Ради нацбезпеки і оборони, підготовлену відділом нагляду за додержанням законів щодо міграції, міжнародних та міжконфесійних відносин. ЦДАВО України. Ф. 288. Оп. 13. Спр. 4235. Арк. 6.
3. Наказ про призначення Голови Комітету у справах національностей при Кабінеті Міністрів УРСР Ю. О. Олененка від 09.07.1991 № 1-к. ЦДАВО України. Ф. 5252. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 1.
4. Наказ Генерального директора Фонду з основної діяльності № 2. ЦДАВО України. Ф. 5230. Оп. 1. Спр. 1. Арк. 1.
5. Аналітичні довідки про культурне співробітництво з іншими країнами за 1994 р. ЦДАВО України. Ф. 5116. Оп. 19. Спр. 3293. Арк. 44.
6. Звіти про відрядження за кордон працівників Інституту за 1993-1995 рр. ЦДАВО України. Ф. 5327. Оп. 1. Спр. 22. Арк. 1.

Олексій Бакалець

ЗНАХІДКИ РИМСЬКИХ МОНЕТ І ПЛАСТИКИ НА ПОСЕЛЕННЯХ ЧЕРНЯХІВСЬКОЇ КУЛЬТУРИ НА ТЕРЕНАХ БАРСЬКОГО КРАЮ У 2020 - 2024 РОКАХ

Анотація. Автор розвідки робить спробу проаналізувати нові знахідки монетно-речових скарбів часу черняхівської культури III-IV ст., виявлених у 2020-2024 рр. на теренах Барського краю, розкрити значення римської монети у розвитку товарно-грошових відносин на нашій території у досліджуваний період.

Ключові слова: Римська імперія, черняхівська культура, грошовий обіг, денарій, ауреус, дупондій,, пластика.

Oleksii Bakalets

FINDINGS OF ROMAN COINS AND ARTEFACTS IN CHERNYAKHIV CULTURE SETTLEMENTS IN THE BARSK REGION IN 2020 – 2024 RR.

Abstract. The author of the study attempts to analyze new discoveries of coin and artefact hoards from the Chernyakhiv culture of the 3rd-4th centuries, unearthed in 2021-2024 in the Barsk region. The study aims to uncover the significance of Roman coins in the development of commodity-money relations in our territory during the researched period.

Keywords: *Roman Empire, Chernyakhiv culture, monetary circulation, denarius, aureus, dupondius, artefacts.*

Поліетнічна за своїм характером черняхівська культура ввібрала у себе досягнення матеріальної та духовної культури готів, які прийшли з Прибалтійських земель у кінці II ст. н. е. та раньослов'янських племен.

Українські дослідники М. Брайчевський, В. Баран, І. Винокур, П. Хавлюк, В. Восколуп, О. Погорілець, О. Надвірняк, Саввов Р., А. Морозов, В. Мороз, Ж. Карбовська, В. Шапринський, А. Шостопал, О. Бакалець дослідили значний масив римських монет, пам'яток черняхівської культури, долучилися до проблеми її походження, етнічного складу на теренах історичного Поділля. Численні знахідки артефактів черняхівської та вельбарської культури за останню чверть століття на теренах Поділля, і Барщини зокрема, гармонійно поєднуються зі знахідками римських монет I – IV ст. Але що стосується Барського регіону, то публікації про знахідки римських монет I – IV ст. н. е. майже були відсутні до початку XXI ст. Виключенням стали праці Є. Сіцінського «Археологічна карта Подільської губернії» (1901 р.), у якій за 1890 р. зафіксоване велике черняхівське поселення поблизу с. Миток Могилівського повіту в урочищі «Золотий ключ», де «знайдена бронзова римська монета Септимія Севера (193 – 211), карбована у 194 р. н. е.» [1, с. 105.] та О. Бакальця: «Поселення черняхівської культури II – III ст. н. е. в урочищі «Золотий ключ» поблизу с. Митки Барського р-ну Вінницької області» (2014 р.) [2, с. 6–10].

Германські племена готи – представники вельбарської культури, які проживали на південних українських теренах у кінці II – IV ст. н.е., у Барському історичному музеї представлені залізними виробами, ножами із характерною горбатою спинкою, бронзовими і залізними фібулами, фрагментами глиняного ліпного, завезеного із Північного Причорномор'я і Римської імперії гончарного посуду сірого та оранжевого кольорів. Ці речі виявлені в кінці 90-х р. XX ст. на трьох готських поселеннях між селами Гайове та Гармаки Барського району, передані для музею археологами П. Хавлюком та В. Восколупом [3, с. 25–27].

Метою нашого дослідження є спроба, на основі найновіших знахідок монетно-речових скарбів та окремих римських монет на території Барщини, показати тривалі торгово-економічні зв'язки місцевого населення доби черняхівської культури з римським світом, розкрити масштабність цих зв'язків та різноманітність монетних номіналів.

Найбільша кількість срібних денаріїв, золотих ауреусів, бронзових сестерціїв, мідних асів, дупондіїв, квадрансів приходиться на часи правління імператорів Римської імперії Траяна (98–117), Адріана (113–138), Антоніна Пія (138–161), Марка Аврелія (161–180), Фаустини Старшої – дружини Антоніна Пія, Фаустини Молодшої – дружини Марка Аврелія, Коммода (166–192), Луція Вера (161–169), Септимія Севера (193–211), коли відзначається максимальний притік римських монет у наш подільський регіон [4, с. 221–226].

Проаналізуємо топографію та склад скарбового матеріалу і окремих знахідок римських монет, зафіксованих на території краю за останні роки. Нами виявлено та зареєстровано близько 250 римських монет другої половини I – IV ст. н. е. в м. Бар та поблизу 30 сіл Барського (теперішнього Жмеринського) району. Найбільший масив знахідок (7 – 12 %) припадає на урочище «Золотий ключ», розміщене південніше с. Миток, яке Ю. Сіцінський називає містом «Золотий Ключ». Протягом 2012 – 2017 рр. тут виявлено 6 монетно-речових скарбів. В урочищі «Золотий ключ» зафіксовано понад 120 бронзових, залізних предметів та 30 фрагментів глиняного ліпного та гончарного посуду черняхівського та римського типів, які були передані до фондів Барського історичного музею. Серед артефактів переважають помаранчеві та темно-сірі кольори фрагментів глиняного посуду та прясець. Скарби містять бронзові ювелірні вироби – 2 гарно орнаментовані наручні прикраси, різноманітної форми фібули, пряжки, підвіски, накладки, дзвіночки, фрагменти дзеркала, пінцет, голки, свинцеві грузила, ручка та дві накладки для бронзового казана. У побуті закріплюється змієподібна та «арбалетна» форми корпусу фібул. Фібула має деяку спорідненість із самострілом, у якого злегка зігнута ніжка. У скарбі наявні дві качкоподібні фібули. Ці та інші вироби, знайдені в інших поселеннях району яскраво свідчать про те, що у черняхівців добре було розвинене ювелірне мистецтво [5, с. 10–15].

У нашій топографії зафіксовані по 5 знахідок римських монет чи скарбів у м. Бар (1996 р., 1999 р., 2013 р., 2020 р., 2023 р.), 3 – в с. Кузьминцях (2012 р., 2013 р., 2017 р.), 4 – у с. Гармаках (1998 р., 2016 р., 2019 р., 2020 р.), по 2 – 4 – у селах Бригідівка (2011 р., 2016 р.), Васютинці (2017 р., 2019 р., 2020 р., 2023 р.), Буцні (2012 р., 2013 р.), по 1–2 знахідці зафіксовано поблизу сіл Глинянка (2017 р.), Міжлісся (2017 р., 2021 р.), Ульяновка (2016 р.), Мар'янівка (2017 р.), Войнашівка (2019 р.), Ялтушків (2013 р.), Верхівка (2012 р.), Гулі (2014 р.), Попівці (2015 р., 2023 р.), Мартинівка (2016 р.), Гайове (2017 р., 2020 р.), Лядова (2018 р.), Лука Барська (2018 р., 2024 р.), Балки (2015 р.), Матійків (2018 р.), Іванівці (2013 р., 2019 р., 2023 р.), Терешки (2019 р.), Пляцина (2019 р.), Кошаринці (2019 р., 2020 р., 2023 р.), с. Гайове, Маньківці (2020 р.)

У листопаді 2020 р., на полі, поблизу правого берега р. Рів на схід від с. Маньківці Барського району виявлено монетно-речовий скарб, у якому містилося 10 срібних денаріїв Римської імперії II–III ст. н.е.: імператорів Траяна (98–117) – 1, Адріана (117–138) – 1, Антоніна Пія (138–161) – 1, Фаустини Августи Старшої – дружини Антоніна Пія – 1, Марка Аврелія (161–180) – 3, Фаустини Молодшої – дружини Марка Аврелія, Септимія Севера (193–211) – 1, Гети Севера (211–212) – 1. Стан збереження монет переважно задовільний і добрий. У знахідці також були присутні: золота підвіска з кільцем, 2 бронзових кільця різних розмірів, 2 бронзові фібули, 2 гудзики, бронзова емблема із зображенням щита [6, с. 8 – 12].

Цінні знахідки римських монет та пластики, які готуються до передачі до фондів Барського історичного музею, знайдені на нових поселеннях черняхівської культури, виявлені на західній околиці м. Бара (2020 – 2023 рр.), поблизу сіл Попівці (2023 р.), Іванівці (2023 р.),

Шершні (2023–2024 рр.) Біличин (2024 р.). У жовтні 2020 р., після глибокої оранки на полі, за 0,5 – 1 км на північний захід від міста Бар (новобудови «Золоте кільце») на полі, вздовж лівого берега річки Горпинки – притоки р. Рів, виявлено черняхівське поселення розміром близько 600 x 100 м. На досліджуваній ділянці присутні сотні фрагментів ліпної та гончарної кераміки темно-сірого, жовто-сірого та помаранчевого кольорів (Рис.1). Там виявлено 23 срібних денаріїв II ст. н.е.: Адріана (117–138) – 4, Антоніна Пія (138–161) – 5 (з них 1 лемісний Антоніна Пія з пробитим отвором), Фаустини Старшої – 2, Марка Аврелія (138–161) – 4, Фаустини Молодшої – 3, Луція Вера (161–168) – 1, Коммода (180–196) – 2, Луцілли – 1; антонініан середини III ст. Філіппа Араба (244 –249). Поряд із монетами на полі було виявлено: золоту брошку овальної форми з червоним каменем, надламаний залізний ніж, срібна заготовка вагою 85,7 г.

У 2023 р. на тому ж поселенні було виявлено залізу і 2 бронзові фібули, кільце, 1/2 срібного денарія Марка Аврелія (138–161) вагою 1,62 г та золотий ауреус імператора Коммода (180–196) вагою 6,3 г, діаметром 30 мм з пробитим отвором – дукач.). На аверсі ауреуса відкарбовано бюст Коммода вправо, круговий напис латинською мовою: *COMMODUS TOVIGYSAVG*. На реверсі у центрі монети зображена богиня з рогом достатку у лівій руці, із птахом – у правій. По колу наявний напис: «*COSS III...*» [7, с. 175].

На початку 2021 р. в лісі, поблизу с. Міжлісся Жмеринського р-ну Вінницької області виявлено монетно-речовий скарб, який складався із 12 бронзових та мідних асів разом із залізним ножем. Знахідка свідчить про те, що у грошовому обігу черняхівських племен Подільського регіону перебували в грошовому обігу для здійснення більш дрібних торгових операцій бронзові та мідні аси. Ас (лат. *As, assis*) – римська вагова одиниця, яка відповідала спочатку одному фунту (лібри) і складала 327,45 г. У другій половині III ст. до н. е. 1 ас = 54,59 г. Карбувалися номінали в 1, 2, 3, 5, 10 асів. 1 ас = 1/10 срібного денарія, а з 217 р. н. е. – 1/16 денарія. Із бронзи (міді) карбувався ас вагою 10,92 г. [8, с. 76–82]. Загальна вага Міжлісянського скарбу становить 119,9 г., в середньому вага однієї монети складає 10,9 г, що відповідає монетній стопі аса I – початку III ст. н. е. Стан збереження монет добрий і задовільний. Вага аса коливається від 8,4 г (з пошкодженням гуртом); 9,7 г; 9,7 г; 10,3 г; 10,3 г; 10,7 г; 10, 8 г; 10,8 г; 11,3 г; 11,9 г; 12,7 г; 14,1 г. Діаметр монет коливається від 27 до 28 мм, тобто відповідає стандарту (Рис. 2). Аналіз монет за карбуванням тих чи інших імператорів свідчить, що часи випуску асів припадають на досить великий відтинок часу, тобто від часу правління імператора Тіберія (14–37) до Септимія Севера (193–211) включно, тобто близько 200 років. Стан збереження монет задовільний, тому не усі монети скарбу можна ідентифікувати. Перший ас належить до тезаврацій римського імператора Тіберія (14 р. до н.е. – 37 р. н.е.) 20–30-х років I ст. н.е. Його вага складає 12,7 г, діаметр – 28 мм. На аверсі бронзової монети зображено бюст Тіберія вправо, на реверсі – Бог, який сидить на престолі ліво. Другий бронзовий ас відкарбований в часи правління імператора Марка Траяна (98–117). Його вага складає 9,7 г, діаметр – 27 мм. На аверсі монети

чітко прослідковується бюст Траяна, повернутий вправо, але на реверсі через тривале перебування в обігу не збереглися будь-які написи.

Третя мідна монета скарбу належить до часу правління Коммода (177–192) – останнього імператора із династії Антонінів, який був сином імператора-філософа Марка Аврелія і став співправителем батька із 177 до 180 р. Вага аса становить 10,8 г, діаметр 27 мм. На аверсі відкарбовано бюст імператора, на реверсі зображена богиня, яка тримає у лівій руці ріг достатку. На четвертому бронзовому асі із Міжлісянського скарбу зображено співправителя імператора Андріана (117–138) Елія (136–138). Вага монети становить 8,4 г (частина гурту вищерблена), діаметр – 28 мм. На аверсі монети розміщено бюст правителя вправо, на реверсі зображено постать богині. На п'ятій бронзовій монеті в центрі аверса зображено голову імператора Римської імперії Антоніна Пія (138–161). На реверсі аса зображений Юпітер із списом (блискавкою) у правій руці. По боках від нього розміщені дві латинські букви S і C – *senatus consulto* – тобто монета карбувалася за постановою римського сенату. Вага аса складає 14,1 г, діаметр – 28 мм.

Шостий ас належить до тезаврацій імператора Луція Вера (161–169) – співправителя Марка Аврелія (161–180). Його вага становить 11,3 г, діаметр – 28 мм. На аверсі монети відкарбований бюст Луція Вера вправо, на реверсі – в центрі монети стоїть богиня вліво, позаду якої росте кущ винограду.

Сьомий мідний ас належить до часу правління імператора-філософа Марка Аврелія (161–180). Вага монети складає 11,9 г, діаметр – 28 мм. На аверсі ледь прослідковується профіль голови імператора Марка Аврелія, повернутий вправо, на реверсі – зображення не збереглося. Стан аса задовільний.

Восьмий мідний ас належить до тезаврацій часу правління засновника нової римської династії Северів – Септимія Севера (193 – 211), який правив в Римі майже 18 років. Вага монети становить 10,3 г, діаметр – 27 мм. На аверсі монети розміщений бюст імператора, повернутий вправо, на реверсі – у верхній частині розміщені три амфори (з вином), під ними риска і напис латиною: *RO..M A*. Чотири мідних аси через тривале перебування у землі (окислення) неможливо ідентифікувати. Діаметр усіх цих монет становить 27 мм, вага дев'ятої монети складає 10,7 г, десятої – 10, 3 г, одинадцятої – 9,7 г, дванадцятої – 10,8 г, тобто вони відповідають монетній стопі II – пол. III ст. н.е.

У 2023 р. на полі, за ставом біля с. Попівка було виявлено срібний денарій імператриці Кріспіни – дружини імператора Коммода вагою 2,38 г. Стан денарія добрий. На аверсі монети зображений портрет Кріспіни вправо та круговий напис: *CRISPINA AVGVSTA*. На реверсі зображена жіноча постать із кулею в правій руці та стертий напис.

Весною 2023 р., на старій дорозі до с. Шершні, поблизу р. Рів, виявлено 3 римських срібних денарії імператорів: Антоніна Пія, Коммода та імператриці Луцілли. (Рис. 4). На монеті Антоніна Пія (вага 2,95 г) зображено портрет цезаря вправо та круговий напис: *IMPCAESARADRIANVSANTONINVS PIVS*. На реверсі в центрі стоїть богиня повернута вправо. У лівій руці вона тримає колоса. Внизу та по

колу напис: RANOTATOX IIII COS IIII. На аверсі денарія Коммода (вага 2,26 г) зображений бюст імператора у лавровому вінку вправо та круговий напис: IMPAVRELCOMMODVSAVG. У центрі реверса стоїть імператорський трон вліво, у ньому сидить імператор та круговий напис: IRI IIIMP IICOS II PR. Влітку 2024 р., на місці колишньої напівземлянки, виявлено фрагменти сірої кераміки (1. Вага 15 г, розміри 45 x 40 x 9 мм; 2. Вага 3,97 г, розміри 20 x 20 x 4 мм; 3. Денце посудини сірого кольору вага 6, 27 г, розміри 46 x 85 x 5 мм. та монетно-речовий скарб II–III ст. н.е.

Після весняної оранки на полі, поблизу с. Біличина, у 2024 р. виявлено монетно-речовий скарб періоду черняхівської культури початку III – IV ст. н. е. Римські монети і бронзові предмети були виявлені компактно на площі 10 м², що свідчить про існування тут давнього житла. У комплексі наявні 5 фібул (з них 4 бронзових та 1 залізна), 2 бронзові пряжки, бронзова проколка, прямокутна накладка та зливки бронзи.

Бронзова фібула арбалетного типу має вагу 5,9 г, розміри 44 x 18 мм. Стан збереження фібули добрий, але відсутня голка-застібка. Артефакт вкритий зеленою патиною. Друга фібула римського типу має форму птаха у польоті, її вага становить 3,6 г, розміри 36 мм x 35 мм x 15 мм. 3 і 4 бронзові фібули мають лише центральний корпус без пружинок та голок-застібок, вони мають зм'єподібну форму і однакову вагу (2,3 г) і розміри (45 мм x 5 мм x 5 мм). 5 фібула готського типу виготовлена із заліза, тому сильно окислена і вкрита іржею. У монетно-речовому комплексі присутні 2 бронзові пряжки (першої вага становить 5,87 г, розміри 28 мм x 16 мм). Друга пряжка має овальну форму із центральною перетинкою для фіксації ремінця, вона рівномірно вкрита зеленою патиною. Бронзова накладка прямокутної форми (розміри 28 мм x 20 мм) має вагу 4,8 г і ймовірно використовувалася як прикраса для кінської збруї.

У скарбі присутні 8 римських монет: 1 мідна, 1 латунна і 6 срібних II ст. н.е. Стан монет добрий і задовільний. На мідному асі (вага 11,12 г, діаметр 28 мм) відкарбовано два бюсти імператорів, розміщених напроти один одного. Монета потерта, тому ідентифікувати зображення та написи на монеті важко. Латунний дупондій, який дорівнює половині аса, має вагу 5,84 г і діаметр 23 мм. Особливий інтерес у знахідці складають 2 срібні денарії Адріана (117–138) – на першому зображено бюст імператора вправо (вага 2,57 г, діаметр 18 мм) на другому – вліво (вага 2,24 г, діаметр 17 мм). Третій срібний посмертний денарій приурочений імператору Антоніну Пію (138–161). Його стан відмінний, вага – 2,95 г, діаметр – 18 мм. Четвертий денарій присвячений Фаустині Старшій – дружині Антоніна Пія (вага 2,78 г, діаметр 18 мм), п'ятий – належить до часу карбування Коммода (180–196), стан збереження якого добрий, вага складає 2,13 г, діаметр – 18 мм. На шостому срібному денарії відкарбований портрет імператриці Кріспіни – дружини Коммода. Його вага складає 2,38 г, діаметр 18 мм. (Рис. 5).

Отже, аналіз підйомного археологічного матеріалу, здійснений в ході експедиції 90-х рр. XX ст. на території Барського району, а також

чисельні знахідки римських монет та бронзової пластики в останні роки ХХІ ст., переконують в тому, що на території Барського району проживали племена черняхівської та вельбарської культур – ранні слов'яни та готи. В усьому ареалі черняхівської культури вражає величезна різноманітність речових та монетних пам'яток, що свідчить про розвинуті товарно грошові відносини. Наявні археологічні матеріали дають можливість стверджувати про існування тут центрів гончарного та ювелірного виробництва.

Племена черняхівської культури виготовляли десятки різних бронзових виробів (насамперед фібули), що підтверджують численні монетно-речові скарби на території Жмеринського (колишнього Барського) району. Присутній у досліджених 58 монетно-речових скарбах Барського краю монетний матеріал включає основні римські номінали: золоті ауреуси, срібні денарії, антонініани, мідні аси, дупондії 25 римських імператорів чи їх дружин кінця I – IV ст.

Серед римських монет також в Барському краї зустрічаються лемісні денарії, вилиті у глиняних формах з потіну – сплаву срібла, міді, олова, свинцю, цинку, нікелю, з домішками мікроелементів золота. Найбільше лемісних денаріїв сірого і чорного типів зустрічаються з зображенням римських імператорів: Траяна, Адріана, Антоніна Пія, Марка Аврелія, Фаустини Старшої – дружини Антоніна Пія, Фаустини Молодшої – дружини Марка Аврелія, Коммода – сина Марка Аврелія. Скарб асів із с. Міжлісся свідчить, що він належать до періоду правління римських імператорів династіїв Юліїв-Клавдіїв, Антонінів та Северів (I – початок III ст. н.е.).

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Сіцінський Ю.Й. Археологічна карта Подільської губернії/упорядник О.Л. Баженов. Кам'янець-Подільський:ОІЮМ, 2007. 136 с.
2. Бакалець О. А. Поселення черняхівської культури II – III ст. н. е. в урочищі «Золотий ключ» поблизу с. Митки Барського р-ну Вінницької області //Зб. тез III Міжнародної конференції. Вінниця, 2014. С. 6 –10.
3. Восколул В. П. Археологічна розвідка в басейні річки Рову / Восколул В. П., Хавлюк П. І. Тези доповідей і повідомлення вісімнадцятої Вінницької обласної історико-краєзнавчої конференції. Вінниця, 1998. С. 25 – 27.
4. Курок О. І., Бакалець О. А. До проблеми поширення срібних денаріїв римського імператора Марка Антонія (161–180) на теренах Поділля. Збірник наукових тез IX Міжнародної науково-практичної конференції «Sciens and practice of today» Секція: Історія (16–19 листопада 2020 р. м. Анкара (Туреччина). С. 221–226.
5. Бакалець О. А. Знахідки римських монет на поселеннях Черняхівської культури III-IV ст. на території Барського району Вінницької області (за матеріалами фондів Барського районного музею та приватних колекцій) //НумізMATика і фалеристика. № 3 за 2019. С. 10-15.
6. Бакалець О., Лесько О. Септимій Север //НумізMATика і фалеристика. № 1, 2023 С. 8–12.

7. Бакалець О. Нові знахідки пам'яток черняхівської культури в місті Бар Вінницької області. Матеріали XVII Подільської наукової історико-краєзнавчої конференції. м. Хмельницький, 22 вересня 2023 р. / редколегія Ю.В. Телячий та ін. Хмельницький: ХКТЕІ, відділ наукової роботи, 2023. С.175.

8. Бакалець О. А. Скарб бронзових і мідних асів I - III ст. н.е. як важливе джерело вивчення римо-слов'янських економічних зв'язків. Збірник матеріалів XVIII Міжнародної науково-практичної конференції. 19-22 липня 2022, м. Мілан, Італія. С.76-82.

ДОДАТКИ

Рис. 1. Фрагменти ліпної та гончарної кераміки з черняхівського поселення в м. Бар Вінницької області. 2020 р. (Фото О. Бакальця)

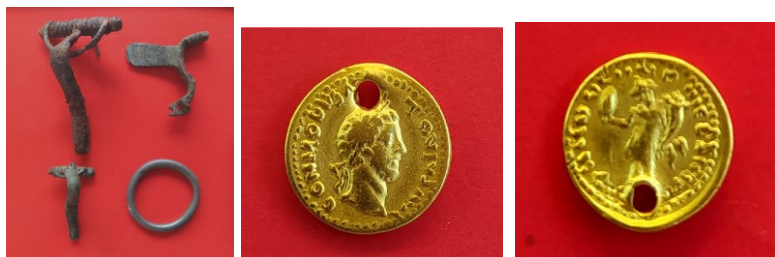

Рис. 2. Бронзові фібули, кільце та золотий ауреус римського імператора Коммода

(177–192) з черняхівське поселення, м. Бар, 2023 р. (фото Л. Біліченка)

Рис.3. Скарб бронзових та мідних асів I–III ст. н.е. с. Міжліся, 2021 р. Вага 119,9 г (фото С. Кондратюка)

Рис. 4. Монетно-речовий скарб з с. Шершні, 2023 р. (фото О. Бакальця).

Рис. 5. Монетно-речовий скарб з с. Біли чин, 2023 р. (фото О. Бакальця)

Ігор Скоромний

ДІЯЛЬНІСТЬ ПОЧЕСНОГО КОНСУЛЬСТВА ЛАТВІЙСЬКОЇ РЕСПУБЛІКИ У М. ВІННИЦЯ У 2021-2024 РР.

Анотація. У статті висвітлено діяльність Почесного консульства Латвійської республіки у м. Вінниця упродовж 2021-2024 рр. Зокрема, окреслено початок заснування консульства у Вінниці та призначення Почесного консула. Відзначено особливу роль Почесного консульства в умовах повномасштабного російського вторгнення, що полягала в забезпеченні ЗСУ, сил ТРО паливом, автомобілями різного призначення, передачі значної кількості гуманітарної допомоги за власний кошт. Визначено обсяг гуманітарної допомоги Україні за рахунок співпраці Почесного консула із представниками Посольства Латвійської Республіки в Україні та представниками благодійних фондів. Окреслено діяльність Почесного консульства у сфері культури, освіти та спорту. Вказано на започаткування співпраці Почесного консульства із факультетом історії і міжнародних відносин Вінницького державного педагогічного університету імені Михайла Коцюбинського. Повідомлено про нагородження Почесного консула Латвійської Республіки у м. Вінниці та Вінницькій області Ігоря Скоромного «Хрестом Визнання» за особливі заслуги на благо латвійської держави.

Ключові слова: Вінниця, Латвійська республіка, Почесне консульство, благодійна допомога, Ігор Скоромний.